

1 en 10-VII, zeldzaam. In Zuid-Limburg kan deze soort plaatselijk vrij gewoon zijn.

Parastichtis suspecta Hübn. In grote aantallen in de trap te Annendaal. De in de regel vrij schaarse soort wordt reeds enkele jaren plaatselijk talrijk opgemerkt. Zie ook Lückert in de Ent. Ber., 26: 158, (1966).

Enargia paleacea Esp. Deze vroeger zo zeldzame soort ving ik te Annendaal in aantal; één ex. te Montfort en één te Herkenbosch.

Polychrysis moneta Fabr. Annendaal, 1 ex., 20-VII. De rups van deze uil leeft op monnikskap en ridderspoor, die ook in mijn omgeving veel in tuinen voorkomen. Daarbij staat *moneta* bekend als een echte cultuurvolger, die in kwekerijen soms schadelijk is. In 10 jaar ving ik 2 ex., wel een bewijs dat de vlinder in Midden-Limburg een zeldzaamheid is.

Chlorissa viridata L. Annendaal, 1 ex., 27-VII.

Stertha sylvestraria Hb. Vlodrop, enkele ex. in juni.

Cosymbia pendularia Hb. (*orbicularia* Hb.). Annendaal, 1 ex., 9-VII.

Rhodometra sacraria L. Dit zeldzame trekertje onder de spanners heeft ongetwijfeld een topjaar gehad. Te Annendaal in aug. 3 ex. in de trap, waarbij een wijfje. In Herkenbosch verschenen 3 ex. op het vanglakken. Uit Limburg zijn me verder nog 3 vangsten overdag bekend. Ook buiten onze provincie werd *sacraria* gevangen. Tot en met 1965 waren 18 ex. uit ons land bekend. Het eerste exemplaar werd gevangen in 1925 (zie Trekvlinderverslagen, Lempke).

Epirrhoe tristata L. Twee ex. op licht te Annendaal; een rijke populatie in de dennenbossen van Vlodrop, waar de voedselplant van de rups, *Galium sylvaticum* L., volop groeit.

Euphyia luctuata Schiff. In massale aantallen te Putbroek en Vlodrop.

Gonodontis bidentata Cl. Vlodrop, enkele ex. op licht.

Operophtera fagata Scharfenberg. Zeer talrijk in de laatste decade van nov. te Herkenbosch, in berkenlaantjes. Lempke schreef nog in zijn Catalogus: „Tot nog tot slechts zeer zeldzaam op enkele plaatsen aangetroffen, behalve in de bossen bij Vaals, waar de vlinder vrij gewoon is” (Cat. IX, pag. 138).

Boer L e f f e e n V a n A a r t s e n meldden

het massale optreden van *fagata* te Wittem (Elzetterbos) en weinig in het Bovenste Bos te Epen (E. B. 20: 108 en 215).

Door L u k k i e n opgegeven van Heerlerbaan (E.B. 21: 24). O t t e n h e y m heeft de soort gevangen te Tegelen, Belfeld, Lomm en Arcen, waar *fagata* vrij talrijk voorkomt (E.B. 24: 159 en 26: 212).

Uit de opsomming van vindplaatsen blijkt wel, dat deze soort in opmars is!

Summary

Some more or less rare and local species of Macrolepidoptera, taken in the centre of Dutch Limburg in 1966.

VINDPLAATSEN VAN PISIDIIDAE (Mollusca, Bivalvia) IN MIDDEN-LIMBURG

door
J. P. M. CLERX

De vindplaatsen van *Sphaerium*'s werden reeds vermeld in het Natuurhistorisch Maandblad (55: no. 10, 1966).

I. Wateren gevoed door de Maas:

Baggergat bij Asselt. In dit baggergat werden twee monsters genomen: A. monster in de jachthaven; B. monster dicht bij de verbinding van het baggergat met de Maas.

A. Jachthaven (26-VII-1965): modderbodem, sterk hellend, weinig bewogen water. In dit monster kwamen de volgende soorten voor:

1. *Pisidium amnicum* (Müller)
2. *Pisidium henslowanum* (Sheppard)
3. *Pisidium nitidum* Jenyns

B. Maaskant van het baggergat (4-VI-1966): modderbodem, geleidelijk hellend, meer bewogen water dan op vindplaats A. Hier werden aangetroffen:

1. *Pisidium amnicum* (Müller)
2. *Pisidium supinum* Schmidt

3. *Pisidium henslowanum* (Sheppard)
4. *Pisidium moitessierianum* Paladilhe
5. *Pisidium casertanum* forma *ponderosa* Stelfox
6. *Pisidium subtruncatum* Malm
7. *Pisidium subtruncatum* forma *incrassata* Stelfox

C. In aanspoelsel van de Maas: Baggergat in „De Weerd” (Roermond), (16-V-1965). Slechts één soort gevonden:

1. *Pisidium milium* Held

II. Beken ten oosten van de Maas:

Er werden monsters genomen in drie beken: A. in Montfort (in het zgn. 1e „Luitkerke”, leg. W. J. M. Maassen, Montfort); B. de Maasnielderbeek; C. een beekje bij het „Stille” in Leeuwen.

A. Montfort (8-IV-1964), 1e „Luitkerke”. Zwak stromend water, modderige zandbodem. Hier kwamen voor:

1. *Pisidium milium* Held
2. *Pisidium subtruncatum* Malm

B. Maasnielderbeek („Straat”, Maasniel, 1-V-1965). Snelstromend water, zandbodem.

Hier kwamen de volgende soorten voor:

1. *Pisidium amnicum* (Müller)
2. *Pisidium subtruncatum* Malm
3. *Pisidium nitidum* Jenyns
4. *Pisidium hibernicum* Westerlund
5. *Pisidium milium* Held
6. *Pisidium casertanum* (Poli)
7. *Pisidium supinum* Schmidt

C. Beekje bij het „Stille”, Leeuwen (30-VII-1965). Snelstromend water, sterk ijzerhoudend. Slechts één soort:

1. *Pisidium subtruncatum* Malm

De determinaties werden verricht door Mr. J. G. J. Kuiper uit Parijs, waarvoor ook vanaf deze plaats mijn hartelijke dank.

Literatuurlijst

- W. Adam, Mollusques Tome 1, Mollusques terrestres et dulcicoles, Faune de Belgique; Brussel, 1960.
- Tera van Benthem Jutting, Mollusca 1, C Lamellibranchia, Fauna van Nederland, deel XII; Leiden, 1943.
- A. W. Janssen en E. F. de Vogel, Zoetwatermollusken van Nederland; Amsterdam, 1965.
- H. R. Smitsaert, Limburgse beken (Faunistisch oriënterend onderzoek), N. H. M., 48: no. 1-2, no. 3-4 en no. 5-6, 1959.

BOEKBESPREKING

De oermens door F. Clark Howell en de redactie van Life, verschenen in de Parool/Life Natuurserie. Nederlandse bewerking van J. Schuurman. 200 bladz. Uitg. N.V. Het Parool, Amsterdam, 1966. Prijs geb. f 17,75, maar bij bestelling van tenminste 4 delen uit de serie f 12,75.

De redactiestaf van het Amerikaanse tijdschrift Life heeft in samenwerking met vele deskundigen van wereldnaam een serie (15) boekwerken samengesteld, die in een groot aantal talen verschijnen. De Nederlandse uitgave is verzorgd door het boekenbedrijf „Het Parool”. „De oermens” is het eerste boekwerk uit deze serie, dat ik heb doorgewerkt. Wanneer de andere boeken van deze serie op hetzelfde hoge peil staan als „De oermens”, dan is de Parool/Life serie een voortreffelijke serie.

De oorspronkelijke titel is „Early man”, in 1965 verschenen. De schrijver is een Amerikaanse anthropoloog, wiens mening groot gezag heeft.

Is dit boek nu een populair-wetenschappelijk boek? Ik zou het die naam niet willen geven, en toch is dit boek en wetenschappelijk en goed leesbaar voor de niet-vakman. Wanneer ik het zou moeten classificeren, dan zou ik dit willen uitdrukken door te zeggen, dat

het thuis hoort in de bibliotheek van een middelbare school, bestemd voor de leerlingen van de hoogste klassen.

„De oermens” is een moeilijk onderwerp, omdat men uit de schaarse gegevens de vraag moet beantwoorden: „Waar kwam hij vandaan?” en ook de vraag: „Welke is de weg, die geleid heeft tot de tegenwoordige mens, die te boek staat als „*Homo sapiens*”? Laat ik nu direct iets over die naam zeggen. Ieder wezen, dat op het niveau van de mens staat, is sapiens d.i. met verstand begaafd. De naam „*Homo sapiens*” is door Linnaeus, die geen prehistorische mensen kende, gegeven aan de tegenwoordige mens, doch later heeft men die ook toegekend aan de prehistorische mensen, die niet veel verschillen van de recente mens, zoals b.v. de mens van Cro-Magnon, die dan genoemd wordt „*Homo sapiens fossilis*”. De „*Homo sapiens*” is een bepaald type mens. Wij komen hier nog op terug.

De schrijver begint met een historisch overzicht van de vondsten, die uiteindelijk geleid hebben tot de erkenning van het bestaan van de prehistorische mens. De geschiedenis begint met het vinden van bewerkte stenen tegelijk met het vinden van beenderen van prehistorische dieren in dezelfde aardlaag. De conclusie — in prehistorische tijd kwamen er ook reeds mensen voor, die de stenen bewerkte hadden — werd in den beginne algemeen verworpen. Laten wij die lijdensgeschiedenis